

که رکوک پایتهختی داهاتووی کوردستانه

سیروان کاروانی

دهبێ کورد ههمیشه بهو شیوهیه بیر بکاتهوه که که رکوک وهک پایتهختی داهاتووی کوردستان ببینێ. ئەو بۆچوون و کوتانهی که پیشتر لهم بارهیهوه له لایهن خه لکی کورد هوه دهگوترانهوه، ئیستا به شیوهیهکی نهینی دهردهکهون و ئەمەش بووته هۆی ئەوهی زۆرینهی خه لکی کورد به ترسهوه لهو ههلوێستانه پروانن، یاخود له زهمانیکداین که به شیک له خه لک کهوتونهته داوی گومانهوه بهوهی که چند بویرن که رکوک به کوردستان بزائن.

سستی لایهنی کوردی له ههلوهمهرجی سیاسی ئیستای عێراق سهبارته به کیشهی که رکوک له زۆر پروهوه دهردهکهوی، ههر لهویوهی که ئیستاش ماله عه رهب لهناو خانووی تاپۆرهشی کوردهکاندا دهژین ههتا ئەو شوینهی له دهزگا راگه یاندنهکانی سه ر بهو لایه نانهی که کورد بۆ پیکه وهنانی حکومه تیکی دیمۆکرات و فیدرال هاوپه یمانیتی لهگه ل بهستن، که تیایندا نکوولی له کوردستانییوونی شاره که دهکریته. ئەو شیوازی دانوساندنانهی لایهنی کوردی لهگه ل ئەنجومه نی نیشیمانی عێراق و وهزیرهکانی تری ناو حکومه ته کهی جه عفریدا ئەنجامی دهاد، له گفتوگۆی شۆرشهکانی کورد دهچیت که به ناوی مفاوه زات لهگه ل رژی مه دیکتاتور هکاندا دهیانبوو، لهویدا چ رژی مه فیل باز و دیکتاتور هکان و چ حکومه تی ئەم سه رده مه ی عێراقیش هه مان ئامانجیان هه بووه و هیه بهوهی که هه مان شت به سه ر کوردا بسه پینن، بهوهی که به قۆزته وهی کات مه رامه کانیا ن بیننه دی، چونکه ئەوه شتیکی ئاشکرایه که بوونی کورد له قهواره یهکی سیاسی و جوگرافی ئازاددا به لای ئەوانه وه بقیه تا سه ر ئیسقان، بۆیه ئەگه ر لایهنی کوردی لهگه ل ههر شتیکی تر دابن، ئەوا نابێ لهگه ل دواخستنی ئەنجامدانی ئەو خالانه دا بن که پیشتر له سه ری ریکه هتوون.

سه رۆکوه زیرانی نوپی عێراق، ناوه ناوه به په یامهکانی دلی داگیرکاری کوردستان خۆش دهکات و ته می سه ربه خۆیی کوردستانیان له لا دهره وینتته وه و، لهویوهش دهیه وی ئەوه یان پیشان بدات که ئەو وهکوو ئەوان بیر دهکاته وه و هه مان تیگه یشتنی له باره ی کورد هوه له لا دروست بووه. ئەو دهیه وی به زمانی ئیشاره ت ئەوه یان بۆ ساغ بکاته وه که پیوستی به کات هیه تا بتوانێ ئەو ئازادییه ی کورد هه یانه به رته سک بکاته وه و، چه ند جار یکیش راشکا وانه مه رامی ناحه زانه ی خۆی به یان کرد، ههر له رۆژی سویند خوار دهنه که وه تا کۆبوونه وهی رۆژنامه نووسی و لیدوانهکانی له تورکیا و به م دوایه ش به ئاشکرا داوای کرد ماده ی 58 ی یاسای کاتی عێراق له باره ی که رکوک هوه دوا بخریته. ئەگه ر که رکوک بهو شیوه یه ی تا ئیستا ماوه ته وه و بۆ پاش نووسینه وهی ده ستووریش ههر بهو شیوه یه بمینن، بیشک لاوازی هه لوێستی لایهنی کوردی به رانه ر بهو بیرو بۆچوونانه پیشان دهاد که لهگه لیدا یه ک ناگر نه وه.

ئهم هه ولانه ی سه رۆکوه زیرانی عێراق له ماوه ی چه ند مانگیکی داوی راگه یاندنی حکومه ته که ی دهاد، به دنیاییه وه دوو جو ر په یام به کورد و نه یارانی دهگه یه نیت. له لایه ک دوژمنانی کورد د لیا دهکاته وه که ئەو له پشت مه به سه تهکانی ئەوانه وه یه و، له لایه کی تره وه به کورد و لایهنی هاوپه یمان له حکومه ته که یدا دهلی ده ستبهرداری ئەو داویانه بن که باری جوگرافی و نه ته وه یی کورد و مافهکانی ده سه لمینن. ئەو تا ئیستا به شیوه یه کی راسته وخۆ دلخۆشی خۆی دهر نه بریوه، بهوهی که به هاوپه یمانیتی لهگه ل لایهنی کوردا حکومه تیان پیکه یناوه و ئەو په یامه شی بۆ دراوسێکانی نه نار دووه، بۆیه درهنگ یان زووی سه رنه کهوتنی ئەو هاوپه یمانیتی به بۆ خه لکی هه ر دوو لا دهر ده کهوی.

کیشهی کهرکووک به چهسپاندن و جیههچینکردنی تهواوی ماددهی 58 و گهپانهوهی ئەو شاره بۆ سهه دهخلی خاکی کوردستان زۆر له قهیرانه سیاسییهکان بنهر دهکات و ئەو بارودۆخهی پاش ئەو ههنگاوهش دیته پیشهوه، هینده گهوره نییه بهو شیوه خهتهرناکهی حکوومهتی ئیستای عێراق و هیندیگ له نووسهره شۆفینیستهکانی عههب و توروکمانهکان باسی لیوه دهکن. به پێچهوانهوه، هیشتنهوهی ئەو کیشهی به شیوهی ئیستا، رۆژ به رۆژ زیاتر خورپه دهخاته دلی خهلکی کوردهوه و متمانه به هاوپهیمانیی و ئەو گفتانه ناهیلایت که پیشتر لهو بارهوه دهریانبریون.

لهم ههلوهرجهی ئیستادا که چهک دهوری نهماوه، لهجیاتی ئەوهی گفتوگۆ لهسهه ئەوه بکریت که ئایا کهرکووک کوردستانه و بگهپتهوه سهه دهخلی کوردستان یان نا، چونکه ئەوه شتیکی ههتیمییه، چاکتر وایه کورد پی لهسهه ئەوه دابگری که کهرکووک بکاته پایتهختی کوردستان و بهرهو ئەو مهبهستهش هیندیگ ههنگاو بنریت، بهوهی که چهند دهزگایهکی گرنه له ههه یهکیک له پارتیه کوردییهکان لهناو شاری کهرکووکدا جیگیر بکرین. ئەمه دهبیته پالپشتیک بۆ بۆچوونی لایهنی کوردی و له ههمان کاتیشدا پشتیوانییهکه بۆ ماله دهکرکراوهکانی کورد که به ئارهزووی خویان دهگهپینهوه ناو شار و هینزیکێ پاراستنی ئەوتۆ شک نابهن بیانپاریزی.

2005/07/03